

Společná tisková zpráva Hnutí DUHA, Frank Bold, DejchejBrno a Zelený kruh

Dotace nestačí. Znečišťovatelé ovzduší musí nést zodpovědnost a stát řešit problém rychleji

Komentář nevládních organizací k dialogu mezi ČR a EK o nadlimitním znečištění ovzduší

čtvrtek 8. listopadu 2018

Lidé v ČR mají právo na čistý vzduch, ale toto právo je porušováno a je třeba urgentní a účinné akce. Na tom se shodují zástupci Evropské komise, české vlády, průmyslu i nevládních organizací. Včera a dnes probíhá v Praze tzv. Clean Air Dialogue, kdy vrcholní představitelé ČR a Evropské komise spolu s experty a expertkami diskutují, jak řešit nadlimitní znečištění našeho ovzduší, které porušuje český zákon i evropská pravidla [1]. Více o českém ovzduší v informačním listu nevládních organizací [2].

Nevládní organizace vítají debatu a zájem ministerstev problém řešit, reflektují řadu pozitivních kroků, které úřady vykonaly, ale zásadně postrádají jasné přísliby rychlého přijetí opravdu účinných řešení.

Dialog vyvrcholil veřejnou debatou v sídle Zastoupení Evropské komise v ČR, kde vystoupil eurokomisař pro životní prostředí Karmenu Vella, ministr životního prostředí Richard Brabec, náměstci z ministerstev životního prostředí, dopravy a průmyslu, náměstek primátora města Brna Martin Ander a programový ředitel Hnutí DUHA Jiří Koželouh. Následuje ještě uzavřené jednání zástupců vlády a Komise a pak tisková konference eurokomisaře K. Velly a vicepremiéra R. Brabce.

Karmenu Vella, evropský komisař pro životní prostředí na dnešní debatě řekl: „Každý den v EU předčasně zemře 1000 lidí kvůli znečištění ovzduší. Znečištění poškozuje také rostliny, zvířata či produkci farmářů. Máte před sebou hodně práce. Potřebujeme rychlejší akci, státy - včetně ČR - mají velké zpoždění v plnění cílů pro kvalitu ovzduší. Co řekneme lidem? Každý rok kdy máme zpoždění s dosažením limitů, tak vlastně zabijeme 400 000 lidí.“

Richard Brabec, vicepremiér a ministr životního prostředí, řekl: „*Měli bychom se zaměřit na největší problémy s ovzduším a přijmout opatření, která nejrychleji pomohou. Je třeba revoluce ve vytápění domácností, která už začala. Potřebujeme novou energetickou koncepci. Pokles spotřeby uhlí by mohl být rychlejší, ale musíme přesvědčit veřejnost.*“

Náměstek ministryně průmysl **René Neděla** poznamenal, že: „*Pokud se pálí nějaké uhlí, tak by se mělo pálit s maximální účinností*“. **Martin Hájek**, ředitel Teplárenského sdružení varoval, že: „*Pokud se dostatečně nezdání uhlí pro lokální topeniště, tak teplárenské soustavy nebudou konkurenceschopné a budou se rozpadat. Zásobují 3,5 milionu lidí.*“

Nevládní organizace prosazují účinná řešení pro snížení znečištění z uhelných kotlů, kamen i elektráren, stejně jako z dopravy a průmyslové výroby. Řešení spočívají ve **zvýšení energetické daně na uhlí**, pokračování a reformě kotlíkových dotací tak, aby na ně dosáhly i chudé domácnosti [3], **splnění schválených limitů pro uhelné elektrárny bez výjimek a nerozšiřování těžby na velkolomu Bílina**, odkud pochází problematické uhlí pro lokální topeniště. Je třeba **ukončit či přemístit provoz průmyslových podniků**, které již nemají vazbu na těžbu surovin ani další výrobu a jejich současná poloha má velmi negativní vliv na zdraví a životní prostředí.

Na úrovni měst je potřeba připravit a schválit regulační řády pro případy smogových situací a **podporovat rozvoj udržitelných forem dopravy**. Je třeba novelizovat pravidla pro **vznik nízkoemisních zón a přednostně připravit a schválit zóny ve městech, kde je znečištění z dopravy největší**. Je nutné zajistit **vyvedení tranzitní dopravy z obydlených oblastí** a také **rozšířit mýtné pro kamiony na silnice všech tříd**. Pomůže také nastavení celoplošného, v reálném čase fungujícího **informačního systému pro veřejnost o zhoršené kvalitě ovzduší**. Řadu z těchto opatření je tedy potřeba řešit koncepčně a integrovat je do programů zlepšování kvality ovzduší a národního plánu snižování emisí tak, aby byly závazné a vymahatelné.

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, řekl:

„*Eurokomisař Karmenu Vella i český vicepremiér Richard Brabec se shodli, že snížit znečištění z uhelných kotlů a kamen je naprostá nutnost. Průmysl i ekologické organizace se shodují, že bez vyšší energetické daně na uhlí se nepohneme. Vyšší daň bude motivovat k odchodu od uhlí a její výnosy v tom budou lidem pomáhat. Nyní je na řadě česká vláda, aby zvýšení prosadila. Zatím kolem tohoto nutného kroku chodí, jako kolem horké kaše. Stejně jako stále ze strany vlády nezaznělo, jestli prosadí uzavření starých a nepotřebných uhelných elektráren a ty ostatní donutí plnit nové limity pro*

znečišťování nebo jestli dostanou zase výjimky.“

Petra Andrášik, právnička Frank Bold, řekla:

„Představené návrhy české strany na snížení znečištění ovzduší se momentálně nijak neopírají a ani nenavazují na existující programy zlepšování kvality ovzduší, které mají být hlavním nástrojem účinného snížení znečištění. Navíc vyšlo najevo, že jejich aktualizace bude provedena nikoli v polovině roku 2019, ale až na jeho konci, kdy do konce platnosti programů zbývá pouhý rok. Bude-li implementace opatření takto odkládána, pak se Česká republika postoupení Soudnímu dvoru s největší pravděpodobností nevyhne.“

Hana Chalupská z iniciativy Dejchej Brno řekla:

„Na lokální, regionální ani národní úrovni se občanským iniciativám nedaří přesvědčit samosprávu o tom, jak závažný problém s ovzduším česká sídla mají. Je tedy dobře, že vládě připomíná zodpovědnost za zdraví svých občanů a občanek i evropský reprezentant. Prodlevy a opatrnost v realizaci opatření ke zlepšení situace se nám již nyní nevyplácí na zdraví a životech lidí. Přejeme si, aby vláda po návštěvě Karmenu Velly sebrala odvahu k rozhodným a rychlým krokům k nápravě.“

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, řekl:

„Škodliviny vypouštěné v rámci zákonných limitů způsobují ohromné škody na životech, zdraví, lese či budovách. Česká vláda ale dále trvá na tom, že za škody mají namísto znečišťovatelů platit daňoví poplatníci. Znečišťovatelé tak nemají žádnou motivaci své destruktivní chování změnit. Tento neférový přístup brání zlepšení neúnosného stavu ovzduší.“

Kontakty:

Jiří Koželouh, Hnutí DUHA, 723 559 495, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz

Petra Andrášik, Frank Bold, 734 202 657, petra.andrasik@frankbold.org

Nikola Carić, Čisté nebe, tel.: 734 740 341, e-mail: nikola.caric@cistenebe.cz

Hana Chalupská, DejchejBrno, 731 181 990, dejchejbrno@gmail.com

Daniel Vondrouš, Zelený kruh, 724 215 068, daniel.vondrous@zelenykruh.cz

Poznámky pro editory:

[1] Eurokomisař Vella nepřijel náhodou. ČR vykazuje jedny z nejvyšších koncentrací PM10 i PM2,5 v EU. V České republice jsou překračovány denní i roční koncentrace PM10 dokonce i na pozadových (tedy nevystavených přímému působení konkrétních zdrojů - například dopravě) měřicích stanicích. To je v rámci EU unikátní. Obyvatelé ČR jsou zároveň na pátém místě v intenzitě vystavení znečištění PM2,5, což zásadně

nepříznivě ovlivňuje jejich zdravotní stav. Jen kvůli znečištění prachem předčasně zemřelo v roce 2017 v ČR 5 700 lidí [2], celkový počet předčasných úmrtí kvůli špinavému vzduchu je 11 000 ročně. ČR má rovněž v EU čtvrté nejvyšší koncentrace jedovatého přízemního ozónu.

Česká republika dlouhodobě překračuje imisní limity pro nejvýznamnější znečišťující látky, a proto je pod zvýšeným dohledem Evropské komise. Ta proti České republice vede řízení pro nesplnění povinnosti, tzv. Infringement. Řízení vede kvůli dlouhodobě překročeným imisním limitům prachových částic frakce PM10 (mikroskopický prach do velikosti zrn 10 mikrometrů), které je ve fázi odůvodněného stanoviska, a dále kvůli dlouhodobě překročeným limitům oxidů dusíku (NOx); tam je řízení prozatím v první fázi tzv. formálního upozornění.

Pokud Česká republika nesníží znečištění prachovými částicemi nebo neprokáže, že činí všechny účelné kroky pro toto snížení v co nejkratším čase, hrozí jí žaloba ze strany Komise a s tím spojené vysoké finanční postihy. V obdobných případech už před Soudním dvorem EU prohrálo Bulharsko a Polsko.

[2] Znečištění ovzduší v České republice

stav – řešení – zdroje – zdraví – právo – ekonomika – kontakty

Informační podklad pro média před Clean Air Dialogue (7.–8. 11. 2018)

http://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2018/11/znečisteni_ovzdusi_cr_podklad_cad_2018.pdf

[3]

http://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2018/11/ofenziva_proti_neviditelne_mu_zabijakovi_0.pdf

